

magis ostendit. Quē admodū enim mathematici res, a motu materiaq; abstractas considerant, sic q; plurimū eis inuigilant, parum cōmertia humana percipiunt, et cōsuetudines hominū quas etiā ipsi abstracti magis q̄s ueri homines sint, maxime fugiunt.

De Alexandro magno, et q; ipsum et Aristotelē deus misit ut p̄ eos, homines ad scripturas prepararet diuinas, cur græci excellentissimi uel uitio uel uirtute omnium gentium sunt et de duobus uiris q; modo fulgent.

Sed hic loci, factus, non possum non admirari malignitatem et inuidiā hominum, tum oīum, tum maxime græcorum, græci enī magis cæteris et eorum multo magis athenienses, uiles atq; sordidos, homines laudibus in cælum extollunt, uerum autē excellentes, præstantisq; uiros, quantū maxime possunt, deprimere præ inuidia studēt. Platonē qui sic aperte, ut cætera eius uitia prætereamus, diuinos sibi petat honores, non probabili aliqua de cā, sed ex mentis solum corruptione, quia sic uel putabat, uel putari cupiebat, nemo aspernatur, nemo uituperat, nemo malū appellat, sed contra multi admirantur ac laudāt, nec q; uini usum oībus, sed mature ætatis, sed multo magis ad æbrietatem usq; cōmedat, improbat. Alexander magnus oīum regum excellentissimus, adeo ut Augustus post trecentis annis corpus eius in sede regia collocarit, diuq; oculos illo tentos summa cum admiratione tenuerit, supplicatibusq; ægyptiorū sacerdotibus, ut eandē affectionē animi erga Ptholomæū quoq; primū, ostēderet. Quid

nos, quid uos inquit nō intellexistis, regē me uidere uo-
luisse non mortuum, Alexander ille, inquā græcie glo-
ria, castitatis exēplum, amicitiaē sigillū, fortitudinis co-
lumen, et oīs uirtutis specimen, tanquam ebrius et im-
pius, quod deū se faceret, ab uniuersa penē græcia, cu-
ius probatos mores, cuius studia, cuius linguā ad uni-
uersum terrarū orbē, deriuauit, impudēti mendaciq; li-
gua floccipenditur, sed ut filius Iouis inqt adorari no-
lebat, adoratio est corpis flexi genuū ad terrā prostra-
tio, cū aliqua professione diuinitatis, hæc utraq; simul
deo solum, q corpis atq; animi author est. Corpis fle-
xus, si absq; animi credulitate sit, magnis ēt uiris debe-
tur, qbus fortuna, uel uirtus corpora nostra ī rebus ho-
nestis, subiecit, aut unde nostra uiuēdi alimenta, depē-
dent. Hæc adoratio p̄sarum regibus exhibebatur, pri-
scis græciae hoībus, genua hoīem homini flectere alie-
num, ab humanitate uidebatur, Alexāder subactō per-
sarum imperio, à suis quoq; sicut à p̄sis adorari, sicut
rex uoluit, non arrogantia, nec animi corruptione, sed
ne p̄sis græcorum mores imitātibus, (declinior enim
ad contemptū, q̄s ad admirationē natura, hoīum est) di-
gnitas regia cōtemni uideretur. Qua de cau uestem,
quoq; mutasse apte cognoscitur, nam cum mater Darii
captiua Hephestionē quasi Alexandrum adorasset. Illā
quidē tunc turbatam errorēq; suum excusantem, his
uerbis consolatus, nihil est inquit mulier quo turberis,
nā et hic Alexander est, ita et mulieris animū reuoca-
uit, et amici amorē anxit, dignitatem uero postea su-
am, non ut græci reges solebant, oīum contrētus indu-

mento, sed trabea qua reges persarum utebantur, in signum se oibus fecit, temulentus uero cur a multis fuisse, creditur, quia sic quispiam dicet, multi uel potius omnes hystorici conscribunt, et res temulenti, aio factas cedem Diti cedere Calisthenis perfidiosque urbis ignem producunt. Sed Calisthenem iure temeritatis sue penas dedisse, auunculus est eius Aristoteles testimonio est, qui plerumque dicere solebat, dicendi genere summus calisthenes est, sed mentem non habet, enim solum regem apte reprehendit, quod ueste, lingua, aliisque nonnullis, ut persarum mores transisset, sed ad multos et maxime iuniores, efferebat, degenerasse a patris moribus Alexandrum, Clitus quoque, haec ipsa saepius, exprobrans, tandem a rege in iram concitato percussus est cuius mors non tanto dedecori Alexandro, mea quidem sententia quam honori perpetuo est. Nam cum impossibile sit homini non peccare magnae profecto laudis est, cito poenitentia confessioneque delicti seipsum a peccato recipere. quod ille maxime omnium principum solus, et exemplo unico, fecit. Quis enim regum unquam, quis principum homine a se casu, dolorem, et poenitentiam suam patrefecit, at ille uolebat mortem cum uita commutare, tribusque diebus nec esse quicquam magnitudine doloris uiuus, nec bibere potuit, solet enim mens integra, nec ulla scelerum illuue sordidata, uehementius, si aliquammodo labitur perturbari. Persidi uero urbi, non subito nec consilio solum suo, sed graecis fere oibus cremanda esse urbem, quae multas graecarum urbium euertit, prostravit, cremauit, clamantibus, ignem immisit. An romani corinthum sola comoditate loci, quia munitissimus erat,

cōnoti iure cremabunt? Alexander p̄fidus, quæ pluris
q̄ tricentos annos græciã uexauit, ut urbẽ & loco &
arte munitissimã exurere non poterit? iure Romani, eẽ
à græcis Numantiam Carthaginẽq; euertisse prædicã
tur, quia secunde imperio contēdentes quiescere nō po
terant, Alexander urbẽ quæ nobis nec tertiuẽ sed trecen
tis añis cōtinue uniuersam græciã uexauit, partẽ euer
tit partẽ in seuiissimã seruitutẽ redegit, iuria cremasse
quasi uinolētus à græcis ip̄is cōscribitur. Cur? q̄a scili
cet græcorũ eẽ aliena bona laudare, suis inuidere. Temu
lentus aut̄ quo argumento dicitur fuisse, an quia mul
tum bibebat? At hoc non statim temulentiaẽ arguit? Ad
uires enĩ hæc oĩa conferenda sunt, ut nō q̄ multum bi
bat, aut edat, sed qui multum sibi nepos & neq; eẽ ui
deatur. Ego aut̄ non à factis & dictis Alexandri (pro
lixius enim q̄ res modo patitur) sed à repugnantia in
quã scriptores incidunt, nō uerisimili sed naturali, ac
necessaria rōne procul, ab oĩ temulentia tantum & regẽ
& uirum fuisse demonstrabo, multum enĩ alimentum,
si nō digeratur putrescit, & male olere corpora facit, hu
ius rei uestigium est quod loca sicca, & arida, quia nō
plus nutrimenti plātis afferant, q̄s digeri optime possit,
suauioris herbas odoris, p̄ducunt, q̄s humida atq; frĩ
gidiora, id ipsum in corpe humano medici similiter fie
ri testantur, putorẽ enim sudoris indigestorum asserũt,
esse humorum, minime fallentium signum, sed oēs una
uoce narrant hystorici, sudores Alexandri suauẽ sem
per odorẽ reddidisse, qđ diuinitatis eius fuisse inditiũ
nonnulli ex ignorãtia putarunt. Quare necessario plus

alimenti, hoc est cibi ac potus, natura illius & digerēs
uirtus ferebat, q̄s ipse sumebat. Itaq̄; cum agitatioibus
semp atq̄; laboribus deditus militaribus, esset, benedi
gesto alimento, supfluisq̄; oibus, aut cōsumptis, aut ex
pulsis ad summum decocta humiditas, quoniā ad colo
rem corporis paucior erat p̄ sudorē, extrusa redolebat.
Quare si hoc, & temulentia simul esse non possunt, quo
niā illud digestos maxime humores & putridos edat.
Illud necessario uerū est, quod & ab oibus dicitur, &
rebus gestis ac consilio Alexandri, quo semper oēs suos
superauit, consentaneum inuenitur. Mutationē uero in
dumentorum, ac lingue p̄sicæ, studium quare culpāt?
Vide prudentiā it̄gritatemq̄; it̄alorū, à quibus hysto
ria romana sine inuidia conscripta est, Eneas pruden
tissime fecisse scribitur, quod latio iperitans uestem, mo
res, linguā suorū, cætera præter deorū cærimonias, oīa
in latinum habitu immutauit, ut hic maxime re duo
populi coalescerent Alexander magnus, ut uniuersam
sibi Asiā & indumentis attraheret & lingua illorum
respon̄sa reddens ad suum magis amorē, atq̄; admira
tionē, alliceret, ut morum patriæ proditor à suis repres
henditur? Numa p̄pilius, ut ab Armicis ad quietem,
facilius romanorum populum reuocaret, Legesq̄; popu
lo daret tranquillo, Diuinas sibi nuptias, diuina collo
quia finxit, & mirabili fuisse prudentia creditur. Ale
xandrum qui se iouis dicebat filium & rerum gestarū
gloria, & hoc nomine securius gentis natione feras,
moribus barbaras, multitudine penē immunerabiles re
geret, sui uilipendunt & aspernantur. Cyrus qui p̄sa

rum imperiū condidit diuinus ingenio, memoria, studio scribitur, & quidē ab ipsis græcis fuisse, quia omnium gentiū, quibus impitabat, linguas ut singulos ipse alloquens sibi concilaret, non paruo labore perdidit, Alexandro ignominie datum ab eisdē græcis est, quod per se in propria lingua, per se alloqui studuisset. Quorsum hæc tam multa, de Alexandro ut mores græciæ perditos ante oculos poneret, qui suorum uirtutes deprimunt, uitia extollunt & alienas magis quàm suas admirantur. Non enim Alexandro summo in omnibus uero Platonē conferre uoluimus sed mores ut diximus hominum exhibere, quod quamuis necesse sit etiā contentiosius, maiori uicio dare Platoni quod deū se esse diceret, quàm Alexandro, tamen id in Alexandro uitupant, de Platone, alii sic loquuntur, ut omnia illi dicta scripta ue magnopere approbent. At qui Plato nullam habuit rationem præter uanā garrulitatē, qua in huiusmodi mentis insaniam depelleretur, Alexandro plures maioresque huius præuaricationis cause affuerunt, quàm alicui hominum, unquam. Genus, paternum ab Hercule, matrem à Pelleo res gestæ maiores quàm credi possit, imperiū totius asiæ atque græciæ, scientia non abiectione platonica, nec tamen corruptus mentē, quod dicebat, id quoque credebat, sed uolebat sic credi ad tempus ad domandas hac opinione facilius gentes truculentas, ideo moriens omnes gregarios et milites ad oscula manus admisit, ut si uerbis illis quicquam in deum offendit confessione mortalitatis suæ totum aboleret, & expirans iam quasi sato capite dixisse fertur, o quot mihi uictimis Macedonia parentabis. Parentabantur autem hominibus non diis,

Plato uero quoniã duo & tria paria esse uel iparia non ignorabat, demonẽ se aut deum factum curam hominum hitorum, non credebat solum, sed scriptis quoq; mandabat, ut sicut posterius doctrina, eloquentia & auctoritate sua, comoti inter deos ipsos collocaret & qd sine indignatione dei non pot, penẽ consecutus à multis est, qd somniabat. Collige igitur breuiter, graecorum mores qui Platonis admiratiõe iniusti sunt. Philosophũ admirantur, qui se deum sola uanitate comotus facit, regẽ uituperant, qui non parua de cã, multos imitatus, Iouis, se filium esse fingebat, & q̄tum interest, nã si et emde utriusq; dabimus errorẽ fuisse, attamen idem error maius crimen est in sacerdote q̄ in phylosopho, maius q̄ in ceteris omnibus, & in his tanto maius q̄ in rege quanto maior peccandi licentia est in regibus, nam ubi minor est peccandi licentia, ibi maior culpa comittitur, in Alexandro igitur tanto minor is error fuit, quanto iustioribus causis, ad id comperitur impulsus fuisse q̄ ceteri, tanto maior in Platone, immo maximus atq; impientissimus, quãto nec cãm ullam lapsus habuerit, & ex aio phylosophiæ p̄fessor, cætorum doctor, ciuitatum institutor, ita scripsisse sicuti credebat comperitur, hoc inde patet, qd in. vi. scribitur. Tam ciuitati, quã mō condimus iquit, quod ceteris leges dabimus, uniuerso enim orbi terrarum utiles, sanẽtas, gratasq; leges pepisse se opinabatur, idq; prædicare non uerebatur. Ita i aere, ut trito puerbio dicitur castra, urbes, ciuitates, sicuti puer condebat, & has cogitatiões quas nemo offert (pudet oēs pigetq; si solum talia cogitare cognoscantur)

cognoscantur) Plato uel æternitati cōmendari non erubuit? nūquam enī ante diē in quo ipse ista cum sodalibus asseruit recte cōscriptas fuisse leges in nouo asserit. At qui Plato has optimas leges tuas, nemo postea xx. ferè iam seculis tot populis, ciuitatibus, urbibus in tanto tēpore cōgregatis, institutis, cōditis, nemo iquā leges tuas secutus est. Horū similia ubiq; de se Plato cū Æta, quæ cogitabat, dicebat, faciebat, scribebat ad uoluptates suas ex uino ad seipsum referebat, quod ego rābulæ alicuius magis, q̄ philosophi esse arbitror, dicat nūc aliq; i tot tantisq; uoluminibus ad utilitatē cōmunē, ab Aristotele scriptis, ubi de se atq; scientia sua, uerbū dixit? ubi de laude sua, uel p̄senti, uel futura mētionē fecit? ubi magni aliquid sibi arrogauit? At q̄ licet magnanimo uere se laudare, sed ille præ modestia penitus de se nihil. Deinde qui ut uera deferre noluit, quod ueri philosophi est, illi cōparabitur, qui uel gloriosos milites in ilaudibus suis antecessit, illi detestabiles uidebātur, quoniam magna de se p̄dicabāt, Plato qui se leges orbi tulisse putiles falso, iacetat, Aristoteli q̄ uel uera de se tacuit anteponetur? Illi quia se reges dicebat, explorari decidebātur. Plato qui se deū esse magna uoce, ac sæpius cōtēdit, mirabilis nobis philosophus esse uidebitur? Longiore de Alexādro ex cursu fuimus, nisi q̄a impetu ferebamur, dedignati falso tantū regē eo crimine cōdēnari, quo ne dum nō cōdēnatur Plato, uerum etiā laudatur. Quodq; indignius est, uere scripsisse à multis creditur. Verū si quis forte miraretur, quid sit quod è gēte græca multi apicē probitatis, atq; sciētix nō atti

Q

250

gisse solum, sed supgressi fuisse facile creduntur. Plures
luxu porcos, lupos rapina, tigrides senicia superari, ut
eadem gens nostra, oēs hoīes, et turpitudine et gloria,
longe post se reliquisse uideatur ingenia græciæ quanta
sunt natura fuerūt ne cōsideret, magni enim ingenii, at
q̄; animi hoīes, ad extremā, aut uirtutē, aut uiciosita
tem, ut sic dicā, pueniāt necesse est. Nā cuiuscūq; rei natu
ra excellentes animi, sed eederint, in ea cæterisq; oībus
p̄stare ipsos necesse est. Quare sicut apud alios gentes
pauciores, semp̄ boni fuerūt, plures mali, sic apud græ
cos plures pessimi omnium, pauciores sublimiore uirtute
q̄; natura hoīum patitur fuisse comptum est. Id quāuis
copiose possimus exēplis cōprobare Alexāder tamē et
Aristoteles nobis sufficiunt, quos ego arbitror ad p̄para
da hoīum corda, ut scripturis ittellectis facilius aduētū
creatoris amplecterētur, diuinitus nobis datos fuisse Duo
bus maxime oībus gētibus, ut saluatorē p̄paratē susci
perēt opus erat. primum, ut iudaicas, idest diuinas scri
pturas legere possent. Alterū ut per itelligentiā naturæ
craturarū, ad supnaturalia gradum facerēt. Hoc ulti
mū Aristotelicæ faciunt doctrine, quod iā ita patet,
ut nemo sit, q̄ negare audeat, primū Alexāder uel po
tius utrumq; deus, p̄ utrosq; cōfecit, nō enim poterat
scriptura (humanitus loquor) in oēs effundi gētes in
insingularum linguas traducta. Id cum p̄nē impossibi
le esset, propter hoīum negligētiā, in deorumq; contē
ptum uoluit deus oībus primum gētibus, locutionem
græcā cætrarum oīum elegātissimā, suauissimā, gra
uissimā donare, deinde scripturā suā in eādē inquam

transferri. Quare cum p̄ uniuersam Europā uulgo hē-
ri uocē grēcā uideret, addo etiā Africā, partim græco-
rum imperio, partim romanorum qui nō minus græcis,
q̄ suis litteris incumbēbant, quāuis & aliter extrema
quoq; europæ litterā grēcā nō ignorarēt, quod Casar
ostēditur comentariis. Ibi enim, si recte memini, scri-
bitur negotiorum regis gallorum libros ad Cesarē de-
latos stupore oēs affecisse, quod græce scripti essent. Cū
igitur uniuersa Europa, & Affrica græce, aut si iret,
aut propediē scitura esset. Asiæ uero multæ, i gentesq;
regiōes nullā aliter possent græcarum litterarum habe-
re p̄itiā, nisi græcorum imperio subicerētur, suscitauit
deus Alexandrum eo aīo, uirtute, prudētia, liberalitate,
gestarum rerum gloria, ut non minus his rebus q; ar-
mis effusus Asiæ tractus, i gētēq; illā barbaricē sibi su-
biicerit, qui passim in excellētibus urbibus græcarum
studia litterarum celebrauit, linguāq; p̄ totā Asiā ad
Gangē usq; propagauit. Paulo deīde, post tum uniuersa
sua fuerit Asia græcis exculta, doctrinis mirabilē. Ptho-
lomæo uertēdæ, scripturæ ardorē iniecit, qui. lxx. ui-
ris, sex de singulis tribubus delectis, & i ægyptum ex
indea euocatis, tanto apparatu, fama, gloria scripturarū
traduxit, ut uniuersum orbē itonās uox p̄sonaret. Tra-
ducitur. Traducitur cunctis gētibus scriptura diuina,
ne possint p̄ ignorantiam scripturarum, si uēturum sal-
uatorē nō suscipient, seipsas excusare. His ergo de cau-
sis (ut re ipsa patet) Aristotē naturæ lumē & Alexā-
drum orbis terrarum columē ad græcorum gloriā di-
uinitus nobis datos, p̄dicare nō erubescō. Summe igitur

Q ii

ut uterq; hoībus profuit, sed alterius, terminatus iam
usus est. Alterius dōec hoīes sint, pdurabit, sed grācia
quamuis quasi ager incultus, calamitatibus pressa, nunc
iaceat, duos tamē uiros omni sanctitate p̄cipuos his tē
poribus nobis produxit, Ysidorum Cardinalē Ruthe
num, & Gregoriū constantinopolitanum p̄tificē. Quo
rum Ysidorus, cum potuisset in ecclesia sua regie uiue
re, inuonē ecclesie romanæ opibus illis & gloriæ hu
ius sæculi p̄tulit, uinculaq; acerbissima p̄pressus inuis
ctus tandem euasit, uiuusq; martyr uera esse, quæ mul
ti uilipēdunt priscorum pro catholica fide p̄ricula, non
uoce, sed re dum aspicitur, p̄dicat. Post hæc undecim
q; potuit, quātaq; potuit pecunia collecta, ad succur
rendum cōstantinopoli p̄fectus, captusq; in expugna
tiōe urbis ab infidelibus, id quoq; p̄iculum diuino au
xilio aufugit. Et nunc quamuis in summa inopia, si su
am dignitatē cōsideres, iuuat, magnitudine tamē ani
mī, plura solus indigentibus elargitur, q̄ cæteri penē
oēs. Cōstantinopolitanus uero pontifex Gregorius, non
ferens grecorum à romana ecclesia dissidiū, sed sua ec
clesia relicta, romam migravit, & beneficio tam mul
tis subuenit, ut mirum sit, unde sibi affluunt, quæ in
dies pauperibus dispergit.

Quod Plato legibus suis sic adolescentes ad
modestiam exercet, ut ad luxuri
am uersutus impellat.

Verum de his quāuis nunquam dici poterit sa
tis iam sit, illa nunc è diuersis locis in unū col
ligamus, quibus ad modestiam utriusq; sexus